

Nr 196.

Av herr **Björnberg**, *angående vidtagande av åtgärder för hämmande, korrigering och eventuell beskattning av nöjeskulten.*

Den i senare tid allt mer och mer framträdande och dominerande *nöjeskulten*, vilken fångar och utplundrar i synnerhet ungdomen i skilda läger, ger osökt anledning till allvarliga reflexioner och åtgärder från samhällets egen välfärdssynpunkt.

Här åsyftas icke några »oskyldiga» folknöjen och förströelser, utan det gäller det i stor omfattning bedrivna *spel* med folkets liv och egendom, som vissa ansvarslösa och i stort sett okontrollerade företagare, enskilda och grupper tillåta sig.

Att det skulle vara något värdefullt, livsfrämjande och uppbyggande i vad som förekommer och med väldiga apparater bedrivs på de tusentals nöjeslokaler och friluftsplatserna runt om i landet torde väl näppeligen någon på allvar vilja göra gällande. Men för vissa privata eller gruppintressen hava massornas dåliga smak och ringa eftertanke utnyttjats på ett hänsynslöst sätt. Frågan är icke vad det blir *för* och *av* vår ungdom, utan vilka vinstmöjligheter nöjes- och *idrottsraseriet* erbjuda dessa självkorade skattefogdar. Det är icke endast dessa många dyrbara nöjeslokaler (man kunde kalla dem för avgudatempel), som vittna om de summor det här rör sig om, vilka offras utan att vederbörande erhålla någon motsvarande valuta. Därom vittna också de uppgifter, som avgivås från kommunerna angående influtna nöjesskattemedel. Vad Stockholm angår meddelar drätselnämndens kammarkontor, att i nöjesskatt influtit under senaste året — 1/10 1923—30 9/1924 — Kr. 1,712,262. För teatrar, konserter etc. har inkomsten sjunkit, men för *baler*, *kabareter* etc. har den *ökats* från 204,581 kr. till 279,395 kr. sedan näst föregående år. Ett plus som tydligen står i samband med »jazzflugans» härjningar.

Just för några dagar sedan meddelades i dagspressen, att nöjesskatten i en stad i Sydsverige under senaste året stigit med 50,000 kronor. Då man vet, vilken ytterst ringa procent den kommunala nöjesskatten utgör, kan man få en föreställning om att det för hela landets del rör sig brutto om flera tiotal miljoner kronor årligen, som på detta sätt plockas ur folkets fickor.

Dock är det tyvärr icke endast ekonomiska förluster och skadeverkningar, som nöjeskulten medför, utan torde dess förödande inflytande vara ännu värre i sedligt, moraliskt, andligt och idéellt avseende. Det som utgör rafflande *nöje* står högst i kurs i alla läger. Därom skriva tidningar av skilda färger, — flera sidor med braskande annonser och — såsom kompensation för rundliga annonsin-

komster — långa minutiösa recensioner och presentation av de »framstående lysande stjärnor», i teater-, film- och idrottsvärlden, som passera över respektives horisont. Därom talas det bland högskolans elever och i arbetaremiljön, i ämbetsverket och i de tusen hemmen.

Det mest i ögonen fallande i det närvarande nöjeslivet är dess uppslitande, utplundrande och cyniska karaktär. Man går i vissa fall t. o. m. så långt att offentligt prisa det brottsliga och förlöjliga dem, som söka bekämpa eländet, så som fallet är med en av de nyårsrevyer, som just för närvarande »går» för fulla hus, och berör ett så aktuellt ämne som spritsmuggling, däri spritbruket glorifieras både på prosa och vers.

Glansnumret utgöres av en kuplett, som sjunges av en berusad man, och i refrängen instämmer publiken med verklig hänförelse. Här en provbit:

»Det svenska folket ä' en gammal frejdad stam
fast nykterhet det inte haft på sitt program.
Vi fått en gloria i vår historia
i glans och ära ha' vi alltid sla't oss fram.
Hur tror Ni att vi fått tapperhetsmetod
att spilla blod varhelst vi stod.
Va' ä' de väl som gett oss alla tider
detta stora hjältemod?

Refr. D'ä helan å halvan å tersen, manasse me'.
De orden ä' för svensk publik
liksom en skön musik.
Ja helan å halvan å tersen
manasse me'.
De' ä' precis va' vi ska' ha'
varenda da' för att må bra
både Ni å' ja'.»

I Dagens Nyheter för gårdagen omnämnes ett nytt stycke, som just tagits upp på Vasateatern, vilket väl måtte vara förlagt åtskilligt vid sidan om det tillständiga, när t. o. m. den nämnda tidningen, som ju icke räknas bland de kräsmagade, skriver: — — — — —» — 'Bulldoggen' — — — är ett stycke bortklippt film. Det skulle i varje fall inte ha kommit helskinnat undan biograf-censuren, och scenen förbättrar det icke — — — — publiken gapskrattade, men det stannar kvar något äckligt — — —. Alltsammans är ett dårhus, och dårhus bruka inte sakna patienter. Med andra ord jag förmodar att det blir folk på teatern.»

Vad jag här antytt sprider sig som en pestsmitta, och »vinsterna» utnyttjar man minst sagt ytterst ensidigt. I en norsk arbetartidning fanns helt nyligen

införd en flammande artikel mot arbetareungdomens dansgalenskap. Jag citerar följande:

»För en stor del föreningar runt om i landet har dansen blivit en ekonomisk faktor, som det ej är så lätt att komma undan. Detta är i all synnerhet förhållandet bland de många fraktionerna inom arbetare rörelsen.

För att få pengar till föreningens utgifter anordnas dans. Och för att man skall kunna dansa, byggas dyrbara lokaler, som också måste betalas med inkomster från danstillställningar. Resultatet blir dans varje lördag- och söndagkväll. Ungdomens intresse blir ock därefter; 20 personer, som åhöra ett föredrag, är en stor samling, under det att 100 personer på en danstillställning är en liten.

Från moralisk synpunkt måste dansen betraktas som kulturnedbrytande, en intelligensens fiende, ett hinder för arbetareklassens andliga utveckling. I en tid, sådan som vår, är det nödvändigt, att arbetareungdomen vaknar till eftertanke, om icke arbetarnas sak skall gå förlorad. Från alla håll ropas det på solidaritet. Men vinnes denna i danslokalerna? Nej, och åter nej. En allmän företeelse på en danstillställning är fylla och slagsmål. — — —

Förvirringen sitter i högsätet. Kampen mellan de olika fraktionerna inom arbetare rörelsen är värre än mellan kapital och arbete. Halvt sovande virvlar ungdomen om i dansen. Vid musikens toner, under dryckjom och slagsmål, eder och förbannelser, lek och skämt växer arbetareungdomen upp; den ungdom, som är framtidens hopp; den ungdom, som skall föra vår sak vidare. Vi äldre måste lära oss att se det felaktiga nu och söka rätta det. Klasskampen tillspetsas mer och mer. Om våra efterkommande skola kunna existera som fria människor, måste vi vakna upp nu. Om icke så sker, dansas arbetarnas sak rakt in i avgrunden. Det gäller välfärden, friheten, kulturen och framtiden.»

Stå vi till svars med detta utan att i stort sett allmänt allvarligt ingripa för att söka råda bot för dessa samhälleliga sjukdomsföreteelser, varom det antydda och mycket annat bära vittne?

Föreligga icke starka skäl till en strängare kontroll från samhället självt ifråga om såväl arten och omfattningen av tillåtna s. k. nöjestillställningar? Skall denna nöjeskultens bärare oblyga beskattning få obesuren fortsätta. Jag är icke vän av att för statens budgetära behov hämta ur grumliga källor, men man kan ju dock jämföra sprit- och nöjeskulten. Den förra synes tillföra samhället avsevärda inkomster (då man bortser ifrån förlustkontot). Den kommunala nöjesskatten är ju en obetydlighet. Jag tror icke, i likhet med vad åtskilliga tyckas göra, att »ändamålet helgar medlen», men då de här antydda förhållandena tendera till att utvecklas alltmer, kan det åtminstone ifrågasättas, huruvida icke en *nöjesskatt*, där ex. 30 procent av inträdesavgifterna tillföle statskassan, skulle vara ett uppslag värt att överväga. Kunde den, jämte åtskilliga andra korrigerande ingripanden på detta område, verka hämmande och delvis *borteliminera företagarnas vinstintresse*, skulle därmed mycket vinnas.

Med stöd av vad jag här framhållit vill jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att en allsidig utredning verkställes och förslag framläggas i syfte att *hämna, korrigera* och eventuellt för statsändamål *beskatta* den för vårt folk ödesdigra nöjeskulten.

Stockholm den 19 januari 1925.

Eric Björnberg.
